

Sygn. akt I C 1370/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 października 2016 r.

Sąd Okręgowy w Kaliszu Wydział I Cywilny w składzie:

Przewodniczący: SSO Krzysztof Ratajczyk

Protokolant: st. sekr. sądowy Katarzyna Podkocka

po rozpoznaniu w dniu 17 października 2016 r. w Kaliszu

na rozprawie

sprawy z powództwa S. J. i T. J.

przeciwko P. J. i A. J.

o zobowiązanie do złożenia oświadczenia woli

1. Utrzymuje w mocy w całości wyrok zaoczny z dnia 21 grudnia 2015 r.,
2. Zasądza od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Kaliszu na rzecz adwokata J. S. (1) prowadzącego Kancelarię Adwokacką w K. kwotę 8856,00 zł (osiem tysięcy osiemset pięćdziesiąt sześć złotych 00/100) obejmującą podatek od towarów i usług w stawce 23 % tytułem zwrotu kosztów pomocy prawnej udzielonej z urzędu pozwanej A. J..

SSO Krzysztof Ratajczyk

UZASADNIENIE

Pozwem złożonym w dniu 14 września 2015 r. do Sądu Okręgowego w Kaliszu powodowie S. i T. małżonkowie J. wnieśli o zobowiązanie pozwanych P. J. i A. J. do złożenia oświadczenia woli w przedmiocie przeniesienia na powodów prawa własności zabudowanej nieruchomości stanowiącej gospodarstwo rolne, oznaczonej jako działki numer (...), o łącznej powierzchni 10,4263 ha, dla której Sąd Rejonowy w Kaliszu Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą pod numerem (...), na co powodowie wyrażają zgodę. Nadto powodowie domagali się zasądzenia od pozwanych na ich rzecz kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

W uzasadnieniu pozwu powodowie zarzucili, iż pozwani dopuścili się względem nich rażącej niewdzięczności, polegającej na tym, że pozwany i jego żona nie pokrywali opłat związanych z nieruchomością, rachunków za energię elektryczną i nie dostarczali opału. Pozwany nadużywał alkohol i z czasem sytuacja w domu pogorszyła się, kilkakrotnie przebywał na odwyku, obecnie leczy się w poradni odwykowej. Pozwani nie mieli pracy i zaciągali kolejne zobowiązania obciążające przedmiotową nieruchomość, a z ujawnionych wpisów w księdze wieczystej wynika, iż aktualnie jest to kwota około 120.000 zł. Dodatkowo pozwani sprzedali część nieruchomości i planują kolejne zbycia. Ponadto pozwani nie interesowali się starszym synem od momentu jego urodzenia, a obowiązek jego wychowania i utrzymania spoczywał na powodach. Obecnie pozwana nie zamieszkuje na przedmiotowej nieruchomości wyprowadziła się od męża w pierwszej połowie 2015 r. Wówczas została odłączona energia elektryczna, a na nich spadł obowiązek spłaty pożyczki zaciągniętej na zakup opału. Pozostawali bez energii elektrycznej i ogrzewania. Nadto musieli spłacić zadłużenie w gminie z tytułu zaległości za wodę i inne świadczenia związane z nieruchomością. Pozwana wyprowadziła się pozostawiając najstarszego syna z nimi, a wobec problemów alkoholowych pozwanego pozostawiła ich bez jakichkolwiek pomocy.

Pozwany P. J. na rozprawie w dniu 21 grudnia 2015 r. (karta 68) uznał żądanie pozwu.

Wyrokiem z dnia 21 grudnia 2015 r., sygn. akt I C 1370/15, zaocznym w stosunku do pozwanej A. J. (karta 71), Sąd Okręgowy w Kaliszu zobowiązał pozwanych do złożenia oświadczenia woli następującej treści: pozwani P. J. PESEL (...) i jego żona A. J. PESEL (...) przenoszą na rzecz powodów S. J. PESEL (...) i jego żony T. J. PESEL (...) prawo własności zabudowanej nieruchomości stanowiącej gospodarstwo rolne, położone w N., gmina O., oznaczonej jako działki numer (...), o łącznej powierzchni 10,4263 ha, dla której Sąd Rejonowy w Kaliszu VI Wydział Ksiąg Wieczystych prowadzi księgę wieczystą pod numerem (...), na co powodowie S. i T. małżonkowie J. wyrażają zgodę.

Sprzeciw od ww. wyroku zaocznego pismem z dnia 11 stycznia 2016 r. (karta 75) wniosła pozwana A. J. domagając się uchylenia zaskarżonego wyroku i oddalenia powództwa.

W uzasadnieniu sprzeciwu pozwana wskazała, iż przyczyną odwołania darowizny mogą być tylko zachowania pozwanego P. J. i to takie, które noszą znamiona rażącej niewdzięczności. Natomiast jej zachowania wskazywane w pozwie pozostają bez wpływu na zaistnienie przesłanek odwołania darowizny. Pozwana podniosła, iż zachowań jej męża nie cechowało nasilenie złej woli skierowane na wyrządzenie powodom krzywdy czy też szkody majątkowej, a miały one postać zwykłych nieporozumień rodzinnych. Zatem nie może być mowy o rażącej niewdzięczności ze strony obdarowanego. Obecnie pozwany pozostaje w dobrych relacjach z rodzicami, którzy przebaczyli mu jego dotychczasowe zachowanie, a zatem brak jest podstaw do odwołania darowizny. Skoro zaś nie doszło do skutecznego odwołania darowizny to żądanie złożenia oświadczenia woli o zwrotnym przeniesieniu jej prawa własności na powodów jest bezzasadne i powództwo winno zostać oddalone.

Postanowieniem z dnia 13 stycznia 2016 r. (karta 80) Sąd zwolnił pozwaną od obowiązku ponoszenia kosztów sądowych i ustanowił dla nie pełnomocnika z urzędu w osobie adwokata.

W odpowiedzi na sprzeciw z dnia 9 lutego 2016 r. (karta 88) powodowie wskazali, iż nigdy nie doszło do przebaczenia z ich strony. To, że pozwany nadal mieszka na przedmiotowej nieruchomości jest jedynie konsekwencją toczącego się procesu i brakiem możliwości usunięcia go z niej. Pozwany nie otrzymuje od nich żadnych pieniędzy, gdyż „już dosyć zapłacili za jego długi”. W chwili obecnej posiadają wiedzę, że pozwany jest na utrzymaniu siostry.

Pełnomocnik wyznaczony z urzędu dla pozwanej pismem z dnia 22 lutego 2016 r. (karta 97) wniósł o oddalenie powództwa, zasądzenie kosztów pomocy prawnej udzielonej jej z urzędu, zarazem oświadczył, iż nie zostały one uiszczone nawet w części.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

W dniu 5 grudnia 2000 r. małżonkowie S. J. i T. J., pozostający we wspólności ustawowej, przenieśli na syna P. J. całe zabudowane gospodarstwo rolne obejmujące:

- nieruchomość położoną we wsi N., gmina O., oznaczoną numerami działek (...), o obszarze 8,61 ha, objętą księgą wieczystą nr (...),

- nieruchomość zabudowaną murem budynkiem mieszkalnym i zabudowaniami gospodarczymi położoną we wsi N., gmina O., oznaczoną numerami działek (...), o obszarze 2,38 ha, objętą księgą wieczystą nr (...),

do jego majątku odrębnego, na podstawie notarialnej umowy darowizny, w której obdarowany ustanowił na rzecz darczyńców nieodpłatnie i dożywotnio służebność mieszkania w budynku mieszkalnym położonym na nabytej nieruchomości, składającą się z trzech pokoi od strony południowej, z współużytkowaniem kuchni i łazienki, a także korzystanie ze schowanka przy kuchni oraz z telefonu z obowiązkiem dostarczania ogrzewania i energii elektrycznej z prawem chodzenia po całej nieruchomości. Nadto obdarowany ustanowił na rzecz darczyńców dożywotnie i nieodpłatnie użytkowanie jednego garażu od strony południowej, a w razie ich choroby zobowiązał się nimi opiekować i zapewnić im nieodpłatnie pomoc lekarską, a nadto w razie ich śmierci zobowiązał się do sprawienia im pogrzebu

według miejscowego zwyczaju. Powyższa umowa została sporządzona w trybie ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników w związku z zaprzestaniem przez darujących działalności rolniczej. Nadto obdarowany oświadczył, że nabyta tym aktem nieruchomości jest użytkowana rolniczo i będzie użytkowana rolniczo.

Dowód: zeznania powoda – od 00:13:49 do 00:18:19 nagrania z rozprawy k. 70, zeznania pozwanego – od 00:19:09 do 00:21:10 nagrania z rozprawy k. 70, zeznania pozwanej – od 00:22:30 do 00:24:40 nagrania z rozprawy k. 133, zeznania świadków: J. S. (2) – od 00:09:04 do 00:11:01 nagrania z rozprawy k. 70, I. C. (1) – od 00:08:50 do 00:13:45 nagrania z rozprawy k. 119, wypis aktu notarialnego z dnia 5.12.2000 r. – k. 26- 28.

W dniu 17 stycznia 2007 r. pozwany umową notarialną zawartą ze swoją żoną A. J. rozszerzył majątkową wspólność ustawową, obejmując nią przedmiot darowizny.

Dowód: zeznania powoda – od 00:13:49 do 00:18:19 nagrania z rozprawy k. 70, zeznania pozwanego – od 00:19:09 do 00:21:10 nagrania z rozprawy k. 70, zeznania pozwanej – od 00:22:30 do 00:24:40 nagrania z rozprawy k. 133, zeznania świadka I. C. (1) – od 00:08:50 do 00:13:45 nagrania z rozprawy k. 119, wypis aktu notarialnego – k. 29- 30.

Gospodarstwo rolne będące przedmiotem darowizny aktualnie objęte jest księgą wieczystą prowadzoną przez Sąd Rejonowy w Kaliszu VI Wydział Ksiąg Wieczystych za numerem (...). Nieruchomość ta położona jest w N. i obejmuje działki numer (...), o powierzchni 10,4263 ha. Jako właściciele wpisani są pozwani na zasadach wspólności ustawowej małżeńskiej. Nieruchomość obciążona jest hipotekami dla zabezpieczenia wierzytelności:

- w wysokości 75.000 zł wynikających z prawomocnego nakazu zapłaty w postępowaniu nakazowym wydanego przez Sąd Rejonowy w Kaliszu w dniu 9 marca 2011 r., w sprawie o sygn. akt I Nc 616/11,

- w wysokości 6.297,60 zł, 4.266 zł, 2.196 zł, i 4.774,50 zł wynikających z wierzytelności Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego za poszczególne doprecyzowane w kolejnych wpisach okresy.

Dowód: odpis zwykły księgi wieczystej – k. 14- 16.

Nieruchomość powodów położona w N. obejmująca działki numer (...), i ma powierzchnię 9,9785 ha.

Dowód: wypis i wyrys – k. 31.

Pozwany jako obdarowany nie wywiązywał się z przyjętych na siebie umową darowizny obowiązków. Pozwany, bowiem od około 8- 9 lat nadużywał alkoholu, a pod jego wpływem stawał się agresywny wobec rodziców. Pozwany podczas awantur wyzywał wulgarnie powodów, grozi im pobiciem i wygnaniem z domu. Z tego powodu w miejscu zamieszkania powodów i pozwanego wielokrotnie interweniowała Policja. Pozwany trwonił majątek na alkohol, ciągle nie miał pieniędzy, zadłużał nieruchomości będącą przedmiotem darowizny, a nawet w 2011 r. sprzedał działkę bez wiedzy powodów. Do kolejnej sprzedaży działki stanowiącej przedmiot darowanego gospodarstwa rolnego doszło w 2012 r. Pozwany, któremu brakowało pieniędzy, nie wykonywał żadnych remontów w gospodarstwie rolnym, choć we wszystkich budynkach, w tym i mieszkalnym przeciekały dachy i były one zanedbane. Poza tym pozwany nie zawsze płacił za energię elektryczną i opał, a nawet jak pokrywał rachunki to nie w pełnej wysokości zmuszając tym samym powodów do ich regulowania. W miejscu zamieszkania powodów 3-4 razy wyłączono energię elektryczną. Ostatnio taka sytuacja miała miejsce w maju 2015 r. i wówczas pozwana wyprowadziła się z domu N.. Powodowie wówczas pozbawieni byli energii elektrycznej przez dwa miesiące. Nadto musieli spłacać zaciągniętą za namową pozwanej pożyczkę na zakup opału, a który winien im zgodnie z umową darowizny zapewnić obdarowany. Pozwany zaniebował powodów, nie woził rodziców do lekarza, jak też ani on, ani jego żona nie opiekowali się powódką po udarze, chorującą od szesnastu lat, mającą niewładną lewą stronę ciała. Oprócz tego rodzice nie interesowali się swym najstarszym synem, który od wielu lat jest na utrzymaniu powodów i pozostaje na ich wychowaniu. Pozwana wyprowadzając

się z N. nie zabrała najstarszego syna i przestała wspólnie z małżonkiem partycypować w kosztach związanych z funkcjonowaniem gospodarstwa rolnego, w tym w świadczeniach na rzecz darczyńców.

Dowód: zeznania powoda – od 00:13:49 do 00:18:19 nagrania z rozprawy k. 70, od 00:02:32 do 00:21:26 nagrania z rozprawy k. 133, zeznania pozwanego – od 00:19:09 do 00:21:10 nagrania z rozprawy k. 70, zeznania pozwanej – od 00:24:40 do 00:35:59 nagrania z rozprawy k. 133, zeznania świadków: J. S. (2) – od 00:09:04 do 00:12:50 nagrania z rozprawy k. 70, I. C. (1) – od 00:13:45 do 00:27:13 nagrania z rozprawy k. 119, I. C. (2) – od 00:27:13 do 00:39:59 nagrania z rozprawy k. 119, W. S. – od 00:05:49 do 00:17:49 nagrania z rozprawy k. 126, R. S. – od 00:18:10 do 00:25:49 nagrania z rozprawy k. 126, J. W. – od 00:25:53 do 00:37:08 nagrania z rozprawy k. 126.

W dniu 14 maja 2015 r. powodowie złożyli pozwanemu jako obdarowanemu oświadczenie o odwołaniu darowizny z powodu rażącej niewdzięczności. Pozwany przyjął owe pismo. Następnie w dniu 25 czerwca 2015 r. powodowie wezwali pozwanego do złożenia oświadczenia woli o zwrotnym przeniesieniu własności. Wobec upływu terminu do złożenia oświadczenia woli powodowie za pośrednictwem pełnomocnika ostatecznie pismem datowanym na 20 sierpnia 2015 r. wezwali pozwanego do złożenia oświadczenia woli o zwrotnym przeniesieniu własności. Jednakże wezwania te pozostały bez skutku.

Dowód: oświadczenie – k. 32, wezwania i pełnomocnictwa – k. 33- 38.

Powód S. J. ma 81 lat, a powódka T. J. ma 78 lat. Wymienieni zamieszkują w miejscowości N., a utrzymują się ze świadczeń emerytalnych w wysokości odpowiednio 1.049,34 zł i 1040,90 zł. W 2014 r. powód osiągnął dochód w wysokości 12.128,16 zł, a powódka w wysokości 12.027,14 zł. Nie posiadają majątku ani oszczędności. Powodowie ponoszą koszty utrzymania własnego, ale także zdarza się, iż nieruchomości, w której zamieszkują. Powódka jest po udarze i opiekuje się nią mąż oraz córka J. S. (2). Powódka porusza się o lasce albo musi korzystać z pomocy innych osób.

Dowód: zeznania powoda – od 00:12:59 do 00:18:19 nagrania z rozprawy k. 70, od 00:01:43 do 00:07:06, od 00:10:45 do 00:12:37 nagrania z rozprawy k. 133, zeznania świadka J. W. – od 00:36:26 do 00:37:08 nagrania z rozprawy k. 126, rachunki i dowody wpłaty – k. 17- 25, roczne obliczenie podatku przez organ rentowy – k. 53, 54.

Pozwany P. J. ma 51 lat, z zawodu jest rolnikiem, zamieszkuje w N.. Od dwóch lat poddaje się terapii odwykowej.

Dowód: zeznania pozwanego – od 00:18:24 do 00:21:10 nagrania z rozprawy k. 70.

Pozwana A. J. ma 44 lata, z zawodu jest krawcową. Pozwana zamieszkuje w K. wraz z młodszym trzynastoletnim synem. Pozwana od czterech lat pracuje w firmie (...) w W. na stanowisku pracownik produkcji z wynagrodzeniem w wysokości 1.000- 1.400 zł miesięcznie. Nadto pozwana dorabia sobie dorywczo.

Dowód: zeznania pozwanej – od 00:21:32 do 00:22:30, od 00:34:28 do 00:38:13 nagrania z rozprawy k. 133.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o powołane wyżej dowody w postaci dokumentów, zeznań świadków, zeznań powoda i zeznań pozwanego przesłuchanych w charakterze strony, które w powyższym zakresie Sąd uznał za wiarygodne.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo zasługuje na uwzględnienie.

Stosownie zaś do treści art. 898 § 1 k.c. darczyńca może odwołać darowiznę nawet już wykonaną, jeżeli obdarowany dopuścił się względem niego rażącej niewdzięczności. Przez pojęcie rażącej niewdzięczności podpada jedynie takie

zachowanie się obdarowanego, polegające na działaniu lub zaniechaniu skierowanym bezpośrednio lub nawet pośrednio przeciwko darczyńcy, które oceniając rzecz rozsądnie, musi być uznane za wysoce niewłaściwe i krzywdzące darczyńcę. Chodzi tu przede wszystkim o popełnienie przestępstwa przeciwko życiu, zdrowiu lub czci albo mieniu darczyńcy oraz o naruszenie przez obdarowanego spoczywających na nim obowiązków wynikających ze stosunków osobistych (rodzinnych) łączących go z darczyńcą oraz obowiązku wdzięczności.

W pierwszej kolejności należy zauważyć, iż zagadnieniem odwołania darowizny z powodu rażącej niewdzięczności w stosunku do małżonka, który nie był stroną umowy darowizny zajmował się Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 15 stycznia 1992 r., III CZP 142/91, w odniesieniu do sytuacji, gdy przedmiot darowizny dokonanej na rzecz jednego z małżonków wszedł do majątku wspólnego małżonków na skutek rozszerzenia przez małżonków wspólności ustawowej umową majątkową małżeńską.

W uchwale tej Sąd Najwyższy podkreślił, że z istoty odwołania darowizny wynika, że może ono mieć miejsce tylko w stosunku do obdarowanego, a z powołaniem się na uchwałę Sądu Najwyższego z dnia 14 czerwca 1963 r. III CO 24/63, przyjął, że umowa majątkowa małżeńska rozszerzająca wspólność ustawową o konkretny przedmiot wchodzący w skład majątku odrębnego jednego małżonka jest umową zbycia tego przedmiotu, nieodpłatnym rozporządzeniem nim. W tej sytuacji odpowiednie zastosowanie znajduje - w związku z art. 898 § 2 zd. pierwsze k.c. - art. 407 k.c. Zgodnie z tym, jeżeli ten, kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby rozporządził korzyścią na rzecz osoby trzeciej bezpłatnie, to wówczas obowiązek wydania korzyści przechodzi na tę osobę. Stosując ten przepis Sąd Najwyższy uznał, że współmałżonek, który nie był obdarowany jest osobą trzecią, a rozporządzenie przez obdarowanego na jego rzecz prawem majątkowym uzyskanym od darczyńcy jest bezprawne, chociażby umowa małżeńska była zawarta przed odwołaniem darowizny. Z uwagi na łączny charakter współwłasności małżeńskiej ustawowej podmiotami prawa własności są oboje małżonkowie i do zwrotu przedmiotu darowizny są obowiązani oboje małżonkowie.

Konsekwencją tego jest współuczestnictwo jednolite i konieczne małżonków w wytoczonym przeciwko nim procesie.

Sąd Najwyższy w pełni podzielił to stanowisko w uchwale z dnia 19 marca 1996 r., III CZP 19/96 (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2011 r., III CSK 137/10; Kodeks cywilny. Komentarz pod redakcją prof. dr hab. Edwarda Gniewka, prof. dr hab. Piotra Machnikowskiego, C.H. Beck 2016, wydanie 7, komentarz do art. 898 k.c.; Kodeks cywilny. Tom II, Komentarz. Art. 450- 1088, pod redakcją prof. dr hab. Macieja Gutowskiego, komentarz do art. 898 k.c.).

Zatem do zwrotu przedmiotu darowizny, który wszedł na podstawie umowy majątkowej małżeńskiej do majątku wspólnego pozwanych, wobec odwołania przez powodów darowizny wobec pozwanego P. J. z powodu rażącej niewdzięczności obdarowanego z zachowaniem formy z art. 900 k.c., obowiązani są oboje pozwani. Przesłanka rażącej niewdzięczności obdarowanego nie dotyczy jednak pozwanej, a jedynie pozwanego, gdyż darowizna jest odwoływana tylko w stosunku do obdarowanego, natomiast podstawę powództwa w stosunku do pozwanej stanowi art. 407 k.c. w zw. z art. 898 § 2 k.c., a nie art. 898 § 1 KC k.c.

Zaś z ustaleń poczynionych w niniejszej sprawie i ocen wynika, że nieporozumienia, jak też awantury, do jakich dochodziło pomiędzy powodami, a pozwanym miały na tyle poważny charakter, że mogły być zakwalifikowane jako rażąca niewdzięczność pozwanego wobec powodów. Zachowania pozwanego w stosunku do rodziców można zakwalifikować na gruncie prawa karnego jako przestępstwo znęcania psychicznego w dłuższym okresie czasu obejmującego swymi znamionami powtarzające się groźby karalne pobicia i wygnania z domu, oraz zabronione zniewagi. Zarzuty, bowiem powodów sformułowane w pozwie w odniesieniu do pozwanego znalazły potwierdzenie dowodowe. Jeśli zaś chodzi o pogorszenie klimatu w stosunkach pomiędzy powódką T. J., a pozwaną A. J., to nie miała ono znaczenia dla oceny przesłanek odwołania darowizny. W każdym razie wbrew zastrzeżeniom pozwanej stwierdzić należy, iż są podstawy w wymiarze zobiektywizowanym do przyjęcia, iż pozwany dopuścił się względem powodów rażącej niewdzięczności. Nadto według niekwestionowanych ustaleń pozwany był bowiem zobowiązany prawnie do świadczeń na rzecz powodów wymienionych w notarialnej umowie darowizny, z których nie wywiązywał się. Pozwany

bowiem nie realizował w pełni obowiązku alimentacyjnego (opłacania energii elektrycznej, zapewnienia opału), w ogóle obowiązku opieki nad ciężko chorą pozwaną (która jest po udarze i ma sparaliżowaną całą lewą stronę ciała, porusza się o lasce bądź z pomocą osoby trzeciej) oraz wożenia pozwanych na wizyty lekarskie, a także nie wykonywał obowiązku wynikającego z prawa do mieszkania w warunkach w jakich powodowie mogli wymagać i potrzebować (budynek mieszkalny zadbany i wyremontowany z nie przeciekającym dachem). Podnoszone przez powodów zarzuty z tego tytułu były więc uzasadnione.

Zatem nie można zgodzić się z zarzutem pozwanej, iż uznanie powództwa przez pozwanego na rozprawie zmierzało do obejścia prawa, a powodowie i pozwany umówili się, aby pozbawić ją majątku. Oświadczenie woli pozwanego o uznaniu powództwa mogło być bowiem wyrażone zarówno ustnie na rozprawie, jak i formie pisma procesowego złożonego poza rozprawą. W tym kontekście warto przypomnieć, iż zgodnie z art. 60 k.c. wola osoby dokonującej czynności prawnej (z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych) może być wyrażona przez każde zachowanie się tej osoby, które ujawnia jej wolę w sposób dostateczny. Stosownie do treści art. 213 § 2 k.p.c. sąd jest związany uznaniem powództwa. Jest to reguła, którą ograniczają jedynie zasady współzycia społecznego oraz stwierdzenie, że uznanie powództwa narusza porządek prawny lub służy jego obejściu. Mając na uwadze zgromadzony w sprawie materiał dowodowy Sąd nie stwierdził zaistnienia takich okoliczności i wziął pod uwagę oświadczenie pozwanego, w którym przyznał że roszczenie powodów oraz przytoczony przez nich stan faktyczny, są zasadne. W tej sytuacji Sąd był obowiązany wydać wyrok zgodny z uznaniem powództwa i takowe rozstrzygnięcie zapadło w dniu 21 grudnia 2015 r.

Pozwana nie wykazała, iż powodowie przebaczyli pozwanemu jego dotychczasowe zachowanie i wobec tego darowizna gospodarstwa rolnego nie mogła być odwołana (art. 6 k.c.). Powodowie jednoznacznie wskazali w piśmie procesowym z dnia 9 lutego 2016 r. (karta 90), iż nigdy nie doszło do przebaczenia z ich strony. Również w toku procesu powód słuchany w charakterze strony nie potwierdził faktu przebaczenia.

Oczywiście żądanie powodów nie może podlegać ocenie w oparciu o przesłanki określone w art. 89 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tj. Dz.U. z 1998 r. Nr 7, poz. 25 ze zm.) właściwe dla rozwiązania umowy przekazania gospodarstwa rolnego. W orzecznictwie jednolicie przyjmuje się bowiem, że jeżeli strony w ramach przysługującej im swobody wyboru umowy (art. 353¹ k.c.) dokonały przekazania gospodarstwa rolnego następcy w związku z zaprzestaniem działalności rolniczej, na podstawie umowy darowizny, to odzyskanie gospodarstwa przez darczyńcę może nastąpić tylko przez odwołanie darowizny w oparciu o przesłanki z art. 898 § 1 k.c. Zgodnie z art. 900 KC, odwołanie to następuje przez oświadczenie złożone obdarowanemu na piśmie. Tak więc w konsekwencji wyboru przez strony umowy darowizny, wyłączone jest więc uznanie takiej umowy za zawartą w trybie art. 84 ustawy z 20 grudnia 1990 r. i jej rozwiązanie na podstawie jej art. 89 przy zastosowaniu określonych w nim przesłanek do odwołania darowizny (m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 1997 r., III CKN 26/96, z dnia 19 lutego 1997 r., III CKN 9/97, z dnia 4 października 2000 r., III CKN 1006/00).

Zatem mając na uwadze powyższe, skoro w sprawie doszło do skutecznego odwołania darowizny i uznania powództwa przez obdarowanego - pozwanego P. J., pozwana stosownie do treści art. 407 k.c. w zw. z art. 898 § 2 k.c. wraz z pozwanym winna zwrócić powodom przedmiot darowizny. Bez znaczenia jest przy tym, czy dokonując rozporządzenia przedmiotem darowizny obdarowany małżonek i jego współmałżonek byli w dobrej czy w złej wierze. Mający w tej sprawie - jak już o tym była mowa - odpowiednie zastosowanie art. 407 k.c. nie czyni bowiem w tym zakresie żadnego rozróżnienia.

W tej sytuacji - stosownie do treści art. 347 k.p.c. - utrzymano w mocy wyrok zaoczny w całości w stosunku do pozwanej, w tym również w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu.

Kwotę 8.856 zł wynagrodzenia pełnomocnika pozwanej z urzędu zasądzoną od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w Kaliszu na rzecz adwokata J. S. (1) prowadzącego Kancelarię Adwokacką w K. ustalono na podstawie § 2 ust. 1, 2 i 3, § 6 pkt 7 i § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (tj. Dz.U. z 2013 r., poz. 461 ze zm.) w zw. z § 21 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w

sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu
(Dz.U. poz. 1801) – punkt II sentencji wyroku.

SSO. Krzysztof Ratajczyk